

MODALEN KOMMUNE
Postboks 44
5732 MODALEN

Høyring - kommunal planstrategi - 2020 - 2023 - Modalen kommune

Vi viser til brev datert 27.10.2020 om høyring av forslag til planstrategi for Modalen kommune. Jamfør plan- og bygningslova §10-1 skal ein planstrategi omfatte ei drøfting av kommunens strategiske val knytt til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringar, sektoranes verksemd og ein vurdering av kommunen sine planbehov i valperioden.

Vestland fylkeskommune vurderer planstrategien ut i frå fylkeskommunens sektoransvar og målsettingar i regionale planar. For kommunane i gamle Hordaland gjeld dei vedtekne regionale planane fram til desse vert avløyst av nye planar i Vestland.

For utfyllande planfaglege råd viser vi til internettsidene våre:
www.vestlandfylke.no/planlegging/kommunal-planrettlegging.

Vurdering og innspel

Planfagleg

Vi meiner det er gjort eit godt arbeid med planstrategien, og plandokumentet er lettforståeleg og strukturert. Dei viktigaste nasjonale og regionale føringane er teke inn. I det vidare har vi nokre kommentarar og innspel som vi vonar kan vere til hjelp i det vidare arbeidet.

Revidering av kommuneplanen

Kommunen har ikkje lagt opp til revidering av kommuneplanen i denne planperioden. Modalen sin kommuneplan er frå 2015, og vi saknar ei vurdering av status på denne sett opp mot nye føringar nasjonalt og regionalt. Kommuneplanen er det viktigaste styringsverktøyet i kommunen og bør difor vere oppdatert.

Vidare vil vi på eit generelt grunnlag rå til at overordna tema vert teke inn i kommuneplanen sin samfunnsdel, og som arealstrategiar til kommuneplanens arealdel, framfor at desse vert egne planar. Ei forenkling som dette vil kunne lette oppfølginga, tydeleggjere samanhengar og bidra til styrking av kommuneplanen som styringsverktøy. Vi meiner dette er særleg viktig i ein liten kommune som Modalen. Samfunnsdelen har ein handlingsplan som skal reviderast årleg og denne skal vere kopla til økonomiplanen. Viktige sektorovergripande tema bør difor integrerast i kommuneplanen for å sikre gjennomføring.

Miljøutfordringar

Vestland fylkeskommune viser til §10-1 i plan og bygningslova som seier at planstrategien skal innehalde ein drøfting av kommunen sine strategiske val knytt til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk og **miljøutfordringar**. Vi kan ikkje sjå at tema klima og miljø er drøfta i planstrategien. Vi oppmodar om at kommunen skildrar kva status er når det gjeld utslepp av klimagassar og klimarisiko. Nyttige verkty for ein slik statusskildring er Miljødirektoratet sin statistikk og Kommunalbanken sin metodikk for å analysere klimarisiko. Klimabudsjett kan vere eit godt styringsverktøy både for kommunen si eiga verksemd og for å påverke alle aktørar i det geografiske området. Her bør kommunen vurdere om det er naudsynt å revidere gjeldande planar sett i lys av ny kunnskap, deriblant FN sine berekraftsmål (sjå lenger ned).

Folkehelse

I følge folkehelseloven paragraf 6, skal kommunen knytte folkehelsearbeidet til arbeid med kommunal planstrategi og kommunens folkehelseoversikt skal ligge til grunn for arbeidet med planstrategien. Kommunen skal vidare fastsette overordna mål og strategiar for folkehelsearbeidet som er egna til å møte kommunens konkrete folkehelseutfordringar i kommunale planar. Vi kan ikkje sjå at det er utarbeidd ny folkehelseoversikt i kommunen sidan 2017. Oppdatert folkehelseoversikt er viktig for å få det reelle biletet på kva utfordringar kommunen står ovanfor og knytte dette opp mot andre planar som skal reviderast.

I all planlegging er det viktig å legge til rette for gode arena for medverknad for å jamne ut sosiale helseskilnader og sikre at alle stemmer vert teke i vare (sjå meir utdjupa under Kultur-idrett og inkludering).

FN sine berekraftsmål og utviklingsplan for Vestland

Vi ser at Modalen har lagt inn FN sine berekraftsmål under nasjonale føringar men desse er ikkje drøfta eller innarbeidd i kommunen sin planstrategi. Regjeringa har bestemt at berekraftsmåla skal vere det politiske hovudsporet for å ta tak i våre tids største nasjonale og globale utfordringar. Då Modalen ikkje skal revidere kommuneplanen i denne planperioden er det viktig at desse vert drøfta i samband med planstrategien. I dette arbeidet anbefala vi at dykk ser på korleis fylket har løyst dette. I den nyleg vedtekne utviklingsplanen for Vestland er FN sine berekraftsmål konkretisert ned på regionalt nivå, og dette meiner vi vil gjere det enklare for kommunane å sjå kva berekraftsmål som det er særleg viktig at vi rettar innsatsen mot i Vestland dei komande åra. Modalen har nemnd dei 10 utfordringane for fylket i sin planstrategi, og vi vil oppmode kommunen om å også legge vekt på dei fire målsettingane som er førande for fylket. Målsettingane er utarbeida for å sikre ei utvikling som både svarar til den miljømessige, sosiale og økonomiske berekrafta. Fylket har hatt medverknad både internt og eksternt og under er dei fire målsettingane formulert, slik dei ligg føre. Til dei fire måla er det knytt strategiar som vi oppmodar kommunane om å legge vekt på i sin planlegging.

o Mål 1 Vestland som det leiande verdiskapingsfylket og nasjonal pådrivar for eit regionalisert og desentralisert Noreg. I dette målet ligg det at Vestland skal leggje til rette for nye arbeidsplassar gjennom omstilling og grøn konkurransekraft som baserer seg på regionale fortrinn og innovasjon.

o Mål 2 Klima og miljø som premiss for samfunnsutvikling. I dette ligg det at vi skal forvalte viktige natur- landskaps og kulturverdiar og vere ein pådrivar for klimaomstilling og nullutslepp innan 2030.

o Mål 3 Lokalsamfunn som ramme for gode kvardagsliv i heile Vestland. I dette ligg at vi skal utvikle lokalsamfunn basert på stadeigne ressursar og kvalitetar. Vidare at vi skal utvikle både fysisk og digital infrastruktur slik at vi sikrar mobilitet og digitale teneste.

o Mål 4 Like moglegheiter til å delta i verdiskaping. I dette ligg at vi skal fremje opne og inkluderande arenaer for deltaking i kultur, frivillig arbeid og sivilsamfunn. Vi skal utvikle meir inkluderande og aldersvenlege samfunn med auka deltaking gjennom trygg oppvekst, utdanning og livslang læring.

Måloppnåing og samarbeid

Vi vil understreke at ein berekraftig og attraktiv kommune er avhengig av gode senterområde med kort avstand til skule, butikkar, fritidstilbod mm. Det er ressurskrevjande å etablere eit vegnett med trygge løysingar for dei som går og sykklar når busettinga er spreidd. Tydelege satsing på å legge til rette for fortetting i sentrumsområda og langs eksisterande kollektivaksar vil bidra til å gjere miljøvennlege reisealternativ meir attraktivt. Dette er og i tråd med nasjonale og regionale forventningar om samordna bolig- areal- og transportplanlegging.

Modalen er venta ein låg framskriven vekst, noko som gjer kommunen ekstra sårbar for feilgrep som ikkje tek kommunen i riktig retning. Utfordring med aukande tal eldre, og eldre som bur i dei meir usentrale delane av kommunen, færre unge tilflyttarar, lågare fødselsrate, manglande bustadattraktivitet og låg tilrettelegging for sykkel og gange, er alle utfordringar som kan løysast gjennom sterkare fokus på lokalsenterutvikling og fortetting i allereie bebygde område. Fokus på aldersvenlege samfunn vil gjere bygdene meir levande og lette dei eldre sin kvardag. Dette vil i sin tur bidra til sparte midlar i kommunen, noko som Modalen har påpeika at er ei utfordring.

Vegfagleg

Trafikktryggleiksplan

VLFK kan ikkje sjå at Modalen kommune har ein trafikktryggleiksplan eller at planstrategien legg til rette for oppstart av ein slik plan. Me tilrår at kommunen opprettar ein trafikktryggleiksplan som bidreg til målretta trafikktryggingsarbeid i kommunane. Ein slik plan er også eit viktig verktøy for oss i arbeidet med å prioritere prosjekt som skal få utdelt økonomisk tilskot øyremerka trafikktryggleik.

Kommunen kan søke VLFK om økonomiske støtte til utarbeiding av trafikktryggleiksplan [her](#). Fristen for 2020 er utgått, men de står fritt til å søke om midlar til 2021 når ny frist er oppgitt.

Samferdsle

Temaet samferdsel er ikkje nemnt i planstrategien, sjølv om det er tiltak som bør gjerast ved enkelte punkter/strekningar på fylkesvegane i kommunen. Langs fv. 5412 er det nokon kritiske punkter som er flaumutsette ved høg vasstand i elva. Tiltak ved desse punkta krev eit samarbeid mellom fleire partar som til dømes NVE og VLFK, og det kan vera aktuelt å starte ein reguleringsprosess.

Syner til fylgjande punkt i den politiske evalueringa av noverande planstrategi: «*Arealdel bør reviderast. Når det gjeld LNF/spreidd: må opne for småskala attåttnæring på t.d. gardar. T.d. serveringsstad, reiselivsorientert. Kommuneplanen bør opne for meir spreidd bustadbygging. Dette kan bidra til meir tilflytting. Viktig å ha store tomter (godt utover 800 m²)*».

Ein av utfordringane med den allereie spreia utbygginga i Modalen er sårbarheita i beredskapssituasjonar. Dei omtalte flaumutsette punkta langs fv. 5412 har ved tidlegare flaumhendingar sperra fylkesvegen, slik at beredskapskøyretøy blant anna ikkje har hatt tilgang til delar av kommunen si befolkning. Dette styrkar behovet for ein strategisk planlegging av samferdselen i kommunen.

Kultur, idrett og inkludering

Frå eit kultur-, idrett- og inkluderingsperspektiv er fleire forventningar frå nasjonalt hald viktig for kommunen å ta omsyn til i planstrategi og overordna planarbeid i kommunen.

Nasjonale føringar

Kulturlova har til føremål å fastleggje offentlege styresmakters ansvar for å fremje og leggje til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleve eit mangfald av kulturuttrykk jf § 1. Med kulturverksemd meiner ein i denne lova å: skape, produsere, utøve, formidle og distribuere kunst- og andre kulturuttrykk, verne om, fremje innsikt i og vidareføre kulturarv, delta i kulturaktivitet, utvikle kulturfagleg kunnskap og kompetanse Fylkeskommunen og kommunen skal syte for økonomiske, organisatoriske, informerande og andre relevante verkemiddel og tiltak som fremjar og legg til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd regionalt og lokalt (§4).

Vi viser til Nasjonale forventningar til planlegging 2019 - 2023. Kommunen har peika ut nokre forventningar i planstrategien, men vi vil framheve at det er forventa at kommunen inkluderer kulturfeltet i den kommunale planlegginga, dette gjeld kultur, frivillig og idrettsfeltet. Rettleiaren seier at det er forventa at «kommunane tek vare på kunst og kultur som ein del av den kommunale planlegginga, og legg til rette for eit fritt og uavhengig kulturliv.»

Rettleiaren seier og at «Kulturminne og kulturmiljø er ikkje-fornybare fellesgode som kan gi grunnlag for økonomisk, sosial, kulturell og miljømessig utvikling. Gjenbruk av den historiske bygningsmassen kan også gi betydelege klimagevinstar. Arealendringar og endra bruk er nokre av dei viktigaste påverknadsfaktorane for kulturminne og kulturmiljø i Noreg.».

Vidare er forventningane at:

- kommunane identifiserer og tek omsyn til viktig naturmangfald, friluftsområde, overordna grønstruktur, kulturhistoriske verdiar, kulturmiljø og landskap i planlegginga
- kommunane legg til rette for høgt arealutnytting i byområde gjennom fortetting og transformasjon med kvalitet i omgivnadene, med vekt på arkitektur, byrom, kulturmiljø, grønstruktur og andre miljøverdiar
- kommunane legg vekt på arkitektur og kvalitet i dei bygde omgivnadene og planlegg med utgangspunkt i særpreget til stadene, kulturhistoriske element og viktige landskapstrekk. Eldre busetnader og bystrukturar blir vurderte som ressursar i ein sirkulær økonomi.

Det er forventa eit tett samarbeid mellom fylkeskommunen og kommunane:

- når det gjeld å legge til rette for sykling og gange i byar og tettstader, mellom anna gjennom trygge skuleveggar, ved å planleggje for gange og sykling frå kollektivknutepunkt og til friluftslivsområde og for transportløysingar for grupper som er mindre mobile rundt
- flyktningar og innvandrarar slik at dei få naudsynt opplæring som møter det regionale behovet for arbeidskraft.

KS sitt mandat for inneverande tingperiode inkluderer kultur som eige interesseområde og det vert utvikla arbeidsformer og kompetanse i KS til å utvikle dette politikkområdet.

Regionale kulturplanar

Vestland fylkeskommune har 2 gjeldande regionale planar på kulturfeltet. Dei gjeld i dei geografiske områda til ny regional plan for kultur er vedteke. Vi viser her særleg til Premiss: Kultur. Regional kulturplan for Hordaland 2015 - 2025.

Vi viser også til Vestland fylkeskommune sitt vedtekne dokument; Anleggspolitikk og kriteria for tildeling av spelemidlar. Dokumentet har ikkje status som regional plan, men gir likevel føringar for bruken av spelemidlar som kommunen må vere kjend med.

Inkludering og integrering

Dei to regionale kulturplanane har inkludering og frivilligheit som gjennomgåande tema. I samband med regionreforma overtok fylkeskommunen fleire nye integreringsoppgåver innan busetjing, kvalifisering, førebygging og frivilligheit frå Inkluderings- og mangfaldsdirektoratet. Regjeringa vedtok ny integreringslov 13.10.2020 med iverksetjing 01.01.2021. I arbeid med utviklingsplan for Vestland og dei påfølgande regionale planane vert det meisla ut regional politikk på integreringsfeltet. Dette er ein ny arena for tett samarbeid mellom kommunen og fylkeskommunen framover. Vi forventar at inkludering og integrering vert eit tema i planstrategi og kommuneplanen sin samfunnsdel.

Delen innvandrarar i Modalen kommune er ca. 8%. Det er viktig at desse er involvert i medverknads- prosesser for nye planar som er under arbeid. Ein samla innsats i kommunen for å jobbe målretta med kvalifisering og arbeid til flyktningar er viktig. Rask kvalifisering gjennom arbeid og utdanning er det overordna målet.

Kulturarv

Vestland fylkeskommune er regional sektorstyresmakt for kulturminne. Kulturminnelova sitt føremål § 1 seier mellom anna at: «Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning. Det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse ressursene som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og framtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet.».

Vi viser til ny stortingsmelding om nye mål i kulturmiljøpolitikken:

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/kulturmiljo/id2697943/>

Her vil vi særleg peike på gjenbruk og istandsetting av kulturminne og kulturmiljø som er samfunnsnyttig både av omsyn til klima, ressursbruk og økonomi. Tiltak i samband med dette kan vere ein del av ein klimaplan. Å finne god balanse mellom vern og utvikling er ei av desse utfordringane. Kulturminne er ressursar for å byggje samfunnet. Her har Modalen kommune ei viktig oppgåve med å ta vare på kulturarven som ressurs for kunnskap, oppleving, bruk og gjenbruk (sirkulær økonomi).

Kommunen vedtok plan for kulturminnevern i 2000 og vurderer revisjon av denne i 2023 på slutten av planperioden. Vi oppfordrar kommunen til å revidere planen. Særleg handlingsdelen og tiltak bør oppdaterast og korrigierast opp mot økonomiplan i kommunen slik at arbeid med kulturmiljø og kulturarv vert aktuelt i planperioden. Det er positivt at nyleg vedtatt kulturplan har inkludert kulturminne

Idrett og friluftsliv

Fylkeskommunen oppmodar Modalen kommune å inkludere «plan for friluftslivets ferdselsårer» i kommunal planstrategi. Friluftslivets ferdselsårer er et nytt nasjonalt prosjekt (2019-2023) initiert av Klima- og miljødepartementet, leia av Miljødirektoratet. Ein eigen vegleiar for arbeidet finst på Miljødirektoratet sine nettsider.

Friluftslivets ferdselsårer er ei naturleg oppfølging av kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder og Turskiltprosjektet. Begge prosjekta er naturleg å inkludere i kunnskapsgrunnlaget til planstrategien. Det same gjeld statleg sikra friluftslivsområder og andre tilrettelagte friluftslivsområder i kommunen.

Kommunen si kulturplanlegging

Modalen kommune er kjenneteikna av nærleik, og samhald. Lokal identitet gjennom mangfald, landskap, kultur, historie, næringsliv er viktige bærebjelkar i lokalsamfunnet. Eit godt barne- og ungdomsarbeid og eit allsidig fritid- og kulturtilbod gjer og sitt til at folk vil etablere seg i kommunen. Deltaking i frivillig arbeid og kulturtilbod er viktig for folkehelsa. Kulturliv, idrett, kulturarv, mangfald og friluftsliv er rike kjelda til innhald i kvardagsliv og identitet i lokalsamfunn. Dei er viktig ressursar for å bygge kommunen si framtid. Desse er òg kjelda til næring og utvikling lokalt og regionalt og er helsefremjande faktorar, då dei er viktige for alle generasjonar si sjølvforståing, trivsel og verksemd.

Kulturplanen, vedtatt i 2020, omfattar også idrett og friluftsliv og skildrar satsing på eit allsidig fritid og kulturtilbod i kommunen.

Vidare er det planlagt revidering/utarbeiding av desse fagplanar som har relevans for kultur, idrett og inkludering:

- Felles oppvekstplan med skulen og barnehagen (i 2021)
- Landbruksplan (rullerast i 2022)
- Leve heile livet (i 2020)
- Plan for arbeid mot vald i nære relasjonar (i 2021)
- Strategisk næringsplan - revisjon i 2021 - har fokus på kulturbasert næringsliv
- Digitaliseringsplan i 2021
- Arkivplan i 2021
- Kulturminnevernplan - vurdere revisjon i 2023

Medverknad

Kommunen bør legge stor vekt på medverknadsprosessar i det vidare planarbeidet og utvikle gode modellar for samhandling innan kultur, idrett og inkludering og med frivillig sektor. Vi vil vise til at å nytte etablerte møteplassar, t.d. frivillig sektor, kan vere positiv i og med at ein har eit allereie etablert system der ein lett kan kome i kontakt og sikre medverknad frå breie grupper av innbyggjarar, særleg barn og unge, eldre og innvandrar. Det er også ein god måte å ta i vare integreringsaspektet.

Vi vil og peike på viktige felt og grupper som er naturlege å inkludere i overordna planarbeidet i kommunen:

- Frivillig sektor
- Kunst- og kulturinstitusjonar
- Det frie, profesjonelle feltet, utøvande og skapande kunstnarar innan ulike kunstformer.
- Integrering og inkluderingsperspektivet.
- Immateriell kulturarv, som stadnamn, tradisjonsmusikk, livsminne, tradisjonshandverk og annan handlingsboren kunnskap.
- Dokumentarv og dokumentasjon, som privatarkiv, kulturhistoriske foto, lyd- og filmdokumentasjon.
- Bibliotek skal gi tilgang til kultur, informasjon, kunnskap og eit godt læringsmiljø. Bibliotekstrategi Rom for demokrati og danning er grunnlag for den nasjonale bibliotekutviklinga 2020-2023, med mål om å vidareutvikle biblioteka som relevante og viktige kunnskapsinstitusjonar som skal bidra til folkeopplysning og danning for befolkninga.
- Møteplassar, som bibliotek, anlegg for idrett og friluftsliv, kulturbygg og dei møteplassane som vert skapt av frivillig aktivitet
- Digital kulturformidling
- Anleggsutvikling. Anlegg og arena for idrett, kultur og friluftsliv som er i tråd med regionale føringar og som del av heilskapleg samfunnsutvikling.

Vestland fylkeskommune oppmodar til samarbeid og dialog og bidreg med rettleiing på dei ulike fagfelte innan kultur, idrett og friluftsliv, kulturarv, bibliotek, inkludering og integrering, frivilligsektor etter nærare avtale.

Konklusjon

Vestland fylkeskommune saknar nokon tema i planstrategien til Modalen, slik som ei drøfting av klima og miljø, folkehelse, FN sine berekraftsmål, samferdsle og kultur, idrett og inkludering. Vi oppmodar om at våre innspel vert teke med i prosessen vidare og drøfta før vedtak. Lukke til!

Med helsing

Eva Katrine Ritland Taule
fagleiar

Alette Hus Kråkenes
rådgjevar

Brevet er elektronisk godkjent og har difor inga handskriven underskrift

Kopi til:

Fylkesmannen i Vestland

Statens vegvesen

Sakshandsamarar:

Alette Hus Kråkenes	SUD- Plan, klima og folkehelse
Anne Mette Nesje Porten	SUD- Plan, klima og folkehelse
Elizabeth Jan Warren	KII- Kultur, idrett og inkludering
Guri Finne Sognnæs	INV- Forvaltning og utgreiing